

Inhoud

- Leeswijzer 13
- Afkortingen 21

HOOFDSTUK 1

SHOAH, SEKS EN PIZZERIAMEISJES 23

Even Shoah kijken (*Blauwe maandagen*) 23

Een belediging voor God 24

Het groteske lichaam 27

Het red-light-ghetto 30

Een Joodse moeder 33

De geschiedenis 35

De autobiografische ruimte 39

Trauma-fragmenten 41

Feit versus fictie 44

Joodse identiteit en fictie 46

Schrijven als abjectie 48

Het gelijk van de zotheid (*Figuranten*) 52

Een vereniging van genieën 52

Gefnuikte ambities 54

Koffers pakken in de nacht 56

De auteur als acteur (*Fantoompijn*) 59

Afscheid nemen van leven 59

De vervalsing van het zelf 61

Op de vlucht voor de geschiedenis 64

Kitsch en plagiaat 65

Shoah als publieke religie 67

De fantoompijn van Grunbergs helden 68

- De grenzen van het toelaatbare (non-fictie) 71
Joodse identiteit 75

HOOFDSTUK 2

DE PERVERSE IDENTITEIT VAN MAREK VAN DER JAGT 79

- Het schandaal van de roem 80
Verslavende transformaties (*De geschiedenis van mijn
kaalheid*) 85
Literatuur als een virus 87
Een zilveren kippenschaar. Freud en castratieangst 90
De verbeelding van het verlangen 93
Het vervalste verleden (*Gstaad 95-98*) 94
De bewaker 96
Lang in de luiers 98
Lezen en schrijven als hypermoraal 104
De Shoah en de waarheid 105
Taboe en beschaving 108
Bestaat de Jood? 111

HOOFDSTUK 3

ICONEN VAN DE SHOAH 115

- De grens van het wennen (*De asielzoeker*) 116
Portret van een dader 116
De schuld van de literatuur 119
Omgekeerde exodus 120
Tweedehandsschuld 122
De messias 124
Heilige vrouwen 125
De muzelman 128
Iconen en idolen 130
Allegorie 133
Identificatie 135
Identificatie van de lezer 136
Identificatie en de Shoah 138
De autobiografische maskerade 139
De vergeefsheid van de herhaling (*De joodse messias*) 143
De groteske omkering 143
Niets voelen 145

- Transgressie van taboes 146
- Parodie, kopie en appropriatie 148
- Heropvoering: pathos en affect 153
- 'Gelobt seist Du, Niemand' 156
- Ironie en de Shoah 158
- Ironie en provocatie (*De Mensheid zij geprezen*, non-fictie) 160
- Zelfportret van een jonge auteur (non fictie 2000-2005) 162

HOOFDSTUK 4

GRUWELIJKE NABIJHEID 169

- Oneindig verantwoordelijk (*Tirza*) 170
 - Bei mir bist du schön 170
 - De lezer veroordeeld 174
 - Het besef een schande te zijn 178
 - Het psychoanalytische domein: de ander als spiegel 179
 - Het ethische domein: de ander als vreemde 182
 - Het politieke domein: de ander na 9/11 183
 - De ruimte van de ander 186
 - Nieuw engagement in de roman 187
 - Schrijven is niet zorgen 189
 - Het Oude Testament en het offer 191
 - 'Ein Meister aus Deutschland': Hofmeester en de Shoah 196
 - Ziekte van de blanke middenklasse? 201
- De economie van de liefde (*Huid en Haar*) 204
 - Twee onverenigbare krachten 205
 - Een geschiedenis van het bedrog 208
 - De economie van de vertelvorm 210
 - Van luiers tot luizen 211
 - De ethiek van de literatuur 213
 - Waarheid, werkelijkheid en lezen 214
 - Van de trein gestapt: de tweede generatie en de Shoah 218
 - De ranzigheid en de lezer 221
 - De diepste diepten 223
 - Schoonheid die buitensluit 226
- Literatuur en de waarheid (non-fictie) 228

HOOFDSTUK 5

SPELEN TEGEN HET SPEL 233

- Operatie liefde (*Onze oom*) 234
 - Bevel is bevel 235
 - Eichmann en de waarheidscommissie 237
 - Tragedie en het offer 239
 - Moderne offerplaatsen 241
 - As en rozen: verwijzingen naar de Shoah 245
 - De paradox van het engagement 247
- Arnon Grunberg als ooggetuige (non-fictie) 249
 - Grunberg op missie: de oorlog 251
 - Oorlogstoerist 252
 - De auteur als dubbelagent 254
 - Onderduiken voor beginners: de ander 256
- Als een hond (*De man zonder ziekte*) 259
 - Twee werelden 259
 - Een man zonder eigenschappen 263
 - Het morsige van de wet 265
 - Globalisering en homogenisering 267
 - Ruimte, barbarij en biopolitiek 269
 - Auschwitz, schaamte en trauma 274
 - Ongecompliceerde intimiteit 276
 - Twee soorten kunstenaarschap 277
 - De ruïne van de tekst 280
- Ratten in het controlecentrum (*Het bestand en Het tweede bestand*) 283
- De schrijver als hofnar? Ethos en auteursidentiteit 286
 - Van mensendokter tot seksrabbijn 288
 - De afgod van het succes 290
 - Afstand en intimiteit 292
 - Beledigende brieven 294
 - Een Joodse schrijver? 297
 - Offerlam 299
- Het besmetten van de lezer: Grunbergs poëtica 301
 - De waarheid van fictie 303
 - Ironie 307
 - Boven de menselijke komedie 311
- De schrijver als publieke intellectueel 312

Standplaats New York 313
Ontmaskeraar 314
Bemiddelaar 315
Voetnoot 317
Opinies tegen wil en dank 319
De geschiedenis van Europa 321
Het onwillige joodse geweten 323
Herdenken als peepshow 325

HOOFDSTUK 6

DE MENSENKNECHT 329

De demon op je rug (*Moedervlekken*) 330
Grensoverschrijdend geneesheer 331
Mijn Mädele: relatie moeder en zoon 334
Een smadelijke nederlaag 337
De psychiater als schrijver 339
Een dubbel trauma 340
Identificatie en het gothieke 342
Een levend monument: Grunbergs 'echte' moeder 346
Bronnen 1: documentaire 346
Bronnen 2: memoires 348
Bronnen 3: *De dagen van Leopold Mangelmann* 348
Bronnen 4: de zoon als schrijver 351
Taaie pech (*Goede mannen*) 355
Kinderen in losse onderdelen 355
Spoken 356
Een moderne Job 358
Affect en betekenis 360
Literatuur als remedie: trauma in Grunbergs oeuvre 361
Verlamde mannen 361
De horror herhaald 365
De vergiftigde bron 368

Slotwoord 371

Verantwoording 373

Literatuur 375

Noten 395